

Direktiv och anvisningar

Verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025

Innehållsförteckning

Direktiv och anvisningar	1
1 Inledning.....	3
2 God ekonomisk hushållning.....	3
3 Vision och mål	3
3.1 Vision 2040	4
3.2 Övergripande mål	4
3.3 Finansiella mål	5
3.4 Ekonomiska principer.....	6
4 Planeringsförutsättningar.....	6
4.1 Planerings- och uppföljningsprocessen.....	6
4.2 Omvärld och påverkansfaktorer.....	7
4.2.1 Ekonomiska förutsättningar från tidigare år	8
4.2.2 Konjunkturläget	8
4.2.3 Ukraina.....	10
4.2.4 Arbetsmarknad	11
4.2.5 Skatteunderlagsutveckling.....	13
4.2.6 Demografiska förändringar.....	15
4.2.7 Demografisk försörjningskvot	18
5 Nämndernas preliminära ramar.....	19
5.1 Volymförändring.....	20
5.2 Indexuppräknings/pengnivåer	20
5.3 Hantering av pensionskostnader och nytt pensionsavtal	20
5.4 Personalomkostnader	20
5.5 Semesterlöneskuld.....	21
5.6 Hantering av kapitalkostnader.....	21
5.7 Overhead.....	21
6 Investering, mark och exploatering.....	22
7 Nytt kommunalt bolag.....	23
7.1 Kommunala bolag inom Kommunstyrelsens förvaltning.....	23

Direktiv och anvisningar för verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025

1 Inledning

I *Direktiv och anvisningar för Verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025* lyfts förutsättningar och riktlinjer för nämndernas förslag till verksamhetsplan och budget fram. Direktiven inleds med kommunens vision, övergripande mål och finansiella mål. Därefter lyfts planeringsförutsättningar, nämndernas preliminära ramar och slutligen investeringar, mark och exploatering.

Mer utförliga anvisningarna för nämndernas verksamhetsplaner, tabeller för nämndernas preliminära kostnader, intäkter och investeringar, samt tidsplan återfinns i bilaga 2–5.

2 God ekonomisk hushållning

En god ekonomi är en förutsättning för att kunna förverkliga kommunens vision och för att nå de övergripande målen. God ekonomisk hushållning är en viktig del i kommunkoncernens hållbara utveckling och handlar om att kommunen ska använda offentliga medel på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, som gör att dagens kommuninvånare får ut så mycket som möjligt för sina skattepengar, och att morgondagens kommuninvånare försäkras minst samma servicenivå som dagens kommuninvånare.

För att uppnå en god ekonomisk hushållning har kommunen tagit fram övergripande mål för nämnder och bolag, samt finansiella mål och förutsättningar för verksamheten. Det ingår också i kommunens planerings- och styrprocess att ta fram en tioårsplan för långsiktig ekonomisk planering vartannat år, vilket ger möjligheter för kommunen att verka för en hållbar ekonomisk utveckling.

3 Vision och mål

Kommunens vision och övergripande mål pekar ut riktningen och ambitionsnivån för Österåkers kommun. I kommunens budget ska verksamhetsmål, finansiella mål, samt riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning anges. Resultatet ska sedan utvärderas i förvaltningsberättelsen i delårsbokslutet och årsbokslutet för att visa om måluppfyllelsen är förenlig med de mål Kommunfullmäktige beslutat om.

3.1 Vision 2040

Kommunens vision, *Österåkers Vision 2040*, ska genomsyra kommunens verksamheter, helägda bolag och de beslut som fattas om kommunens framtida inriktning.

Kommunens vision lyder:

**Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus,
skapar vi en hållbar framtid.
Österåker - möjligheternas skärgårdskommun**

I visionen lyfts fyra strategiska områden fram: kvalitet, trygghet, valfrihet och hållbar framtid.

3.2 Övergripande mål

Visionen tydliggörs bland annat genom Kommunfullmäktiges övergripande mål och nämndernas resultatmål och indikatorer. Österåkers kommun arbetar efter en mål- och resultatstyrningsmodell, som utgör styrmodell för nämnderna avseende planering, uppföljning, analys och åtgärder. Som en del av styrmodellen tar respektive nämnd fram resultatmål, resultatindikatorer och mätmetod utifrån Kommunfullmäktiges övergripande mål och de anvisningar som finns i bilaga 2. Målarbetet i nämnderna ska vara klart i samband med fastställandet av de preliminära verksamhetsplanerna, senast 6 september.

Inför den nya mandatperioden fastslog Kommunfullmäktige fyra övergripande mål. Målen utgår från översiktsplanen och från visionen och pekar ut de prioriterade områdena för arbetet under mandatperioden.

Mål 1: Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet

Kommunens verksamheter ska präglas av hög kvalitet. Verksamheterna strävar efter att ständigt utvecklas för att möta invånarnas, brukarnas och besökarnas förväntningar och behov. Strategin för verksamhetsutveckling lägger grunden för arbetet med delaktighet, kundfokuserat arbetssätt och ständiga förbättringar i hela organisationen. Kommunens kärnverksamheter är särskilt i fokus under målet.

Mål 2: Österåker har en robust och effektiv ekonomi

En god ekonomi är en förutsättning för att kunna bedriva en bra och kvalitativ verksamhet. Under målet är därför fokus för organisationen att använda de gemensamma resurserna på ett klokt och effektivt sätt som säkrar både kvaliteten i den befintliga verksamheten och driver den utveckling som behövs för att kunna säkra den framtida kvaliteten. Den ekonomiska planeringen är långsiktig och bidrar till en fortsatt robusthet i kommunens ekonomi, vilket ger förutsättningar för att kunna möta både oförutsedda konjunktursvängningar och framtida demografiska utmaningar.

Mål 3: Österåker är en trygg kommun för de som vistas, verkar och bor här

Invånare, besökare, medarbetare och brukare ska känna sig trygga i Österåkers kommun. Arbetet under målet strävar mot ett tryggare Österåker och arbetet präglas av trygghetsskapande åtgärder och långsiktiga, främjande insatser som skapar trygghet genom hela livet. Trygghetsfrågorna spänner över både kommunens verksamheter och över det offentliga rummet.

Mål 4: Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid

Österåker är en kommun som växer och tillväxten ska ske på ett ansvarsfullt och hållbart sätt. Österåker ska ha ett offensivt och innovativt förhållningssätt till hållbarhet. Under målet ryms både ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet och program för dessa tre områden lägger grunden för arbetet.

3.3 Finansiella mål

För att kunna styra kommunens verksamhet ur ett finansiellt perspektiv krävs finansiella mål. De finansiella målen ska leda till en robust, effektiv och hållbar ekonomisk utveckling för kommunen. Direktiven är utformade så att de finansiella målen kan uppfyllas. De övergripande finansiella målen inför budget 2025 och planåren 2026 och 2027 är:

- Kommunens soliditet (inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt) ska öka över tid
- Kommunens resultat ska, som andel av skatter och bidrag, minst vara 1 procent för budgetåret och 2 procent för mandatperioden
- Mandatperiodens anslagsfinansierade investeringar ska vara självfinansierade
- Kommunens utdebitering ska vara så låg som möjligt. Utrymme för detta skapas bland annat genom att kostnadsutveckling per invånare inte ska överstiga 3 procent i snitt under mandatperioden

Syftet med första målet är att bygga kommunens betalningsförmåga. Målet mäts genom att titta på trenden för soliditet över en tioårsperiod och målet kan anses uppfyllt om trenden är positiv.

Syftet med andra målet är att skapa en robusthet i kommunens ekonomi. Genom att planera för positiva resultat, både under budgetåret och under mandatperioden, läggs en god grund för att kunna finansiera kommunens framtida investeringar. Målet mäts genom att ställa årets budgeterade resultat och resultatutfallet över mandatperioden mot skatteintäkter, generella bidrag och tilldelning i utjämningsystemet.

Syftet med tredje målet är att kommunens finansiella handlingsutrymme ska kunna hållas intakt över tid. Därför ska, när den löpande driften finansierats, en tillräcklig stor andel av intäkterna återstå för att kunna finansiera årets investeringar. Målet mäts genom att titta på självfinansieringsgraden och är uppfyllt om 100 procent av de anslagsfinansierade investeringarna finansieras av resultat sett över mandatperioden.

Syftet med fjärde målet är att kommunen över tid ska kunna vidmakthålla en god balans mellan löpande intäkter och kostnader för att ge en stabil tillväxt i organisationen och för att kunna

leverera välfärd och service sett över tid. Det är också viktigt för att fortsatt kunna hålla låg utdebitering av kommuninvånarna och därmed skattesatsen så låg som möjligt.

2024 har Österåker haft den lägsta kommunala skattesatsen i landet med 16,60 öre per skattekrona och budgetförutsättningarna för 2025 utgår från en bibehållen skattesats.

3.4 Ekonomiska principer

Principiella ställningstaganden och ärenden av större vikt kopplat till budget och ekonomi ska alltid behandlas av Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige. Det kan till exempel handla om taxor och avgifter.

Kommunfullmäktige tilldelar nämnderna en nettoram bestående av kostnader och intäkter för driften. Kommunfullmäktige kan ange särskilda ändamål som hela eller delar av anslaget ska användas till, i övrigt har nämnden rätt att inom tilldelad kostnads- och intäktsram omfördela resurser mellan verksamhetsområden, efter avstämning med ekonomiavdelningen. För verksamheter i egen regi kan inte omfördelning ske mellan verksamhetsområden, däremot mellan enheter inom verksamhetsområdet. Undantaget är anslagsfinansierade verksamheter.

Tilldelade ramar utgör den yttersta restriktionen för verksamheten. Beslut som fattas av nämnden ska rymmas inom tilldelad ram. Större förändringar eller avvikelser från vad Kommunfullmäktige beslutat måste behandlas av Kommunfullmäktige.

Avvikelser som uppstår under innevarande budgetår ska så långt det är möjligt hanteras av nämnderna inom tilldelad budgetram. I de fall avvikelser inte går att hantera inom tilldelad budgetram, exempelvis kopplat till större förändringar i volymer, kommer detta istället hanteras i kommande års budget, där nämnderna kompenseras för volymförändringar.

Alla ärenden som medför ekonomiska konsekvenser utöver nämndernas tilldelade ramar för innevarande budgetår eller som innebär ekonomiska konsekvenser på längre sikt, ska stämmas av med ekonomiavdelningen innan handlingar lämnas över till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige för behandling.

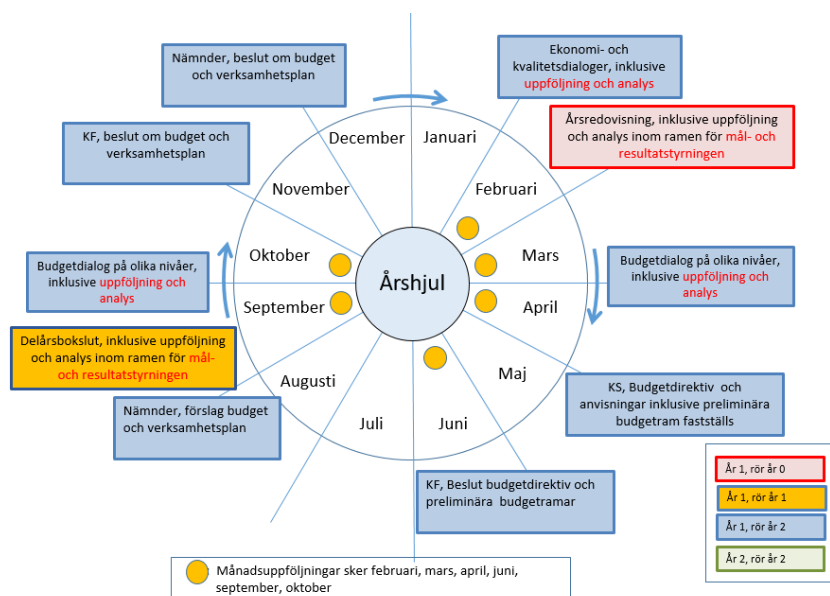
Nämnderna ska göra ekonomiska uppföljningar sex gånger under året: februari, mars, april, juni, september och oktober. Utöver detta görs ett delårsbokslut per augusti och därefter ett årsbokslut och en årsredovisning.

4 Planeringsförutsättningar

4.1 Planerings- och uppföljningsprocessen

Kommunen ska varje år upprätta en budget för nästkommande år och en plan för kommunens ekonomi under den kommande treårsperioden. Mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges i planen. I budgeten ska även skattesats och anslag till verksamheterna anges, samt hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas bli vid budgetårets slut.

Figur 1: Planerings- och uppföljningsprocessen Österåkers kommun

Senast under mars månad påbörjas planeringsprocessen med budgetdialoger, både med tjänstemän och politiska företrädare. I dialogerna med tjänstemän utvärderas och analyseras föregående års resultat, både gällande kvalitet och ekonomi. Utöver detta sker även avstämningar mellan förvaltningarna och ekonomiavdelningen gällande prognostiserade volymer inför kommande budget- och planår.

I den politiska beredningen behandlas kommunens ekonomiska förutsättningar, finansiella mål och prioriteringar med hänsyn till kommunens övergripande mål. Direktiv och anvisningar tas upp i Kommunstyrelsen 27 maj och i Kommunfullmäktige 17 juni 2024. Respektive nämnd tar fram förslag till verksamhetsplan och budget enligt Kommunfullmäktiges preliminära ramar. Förslag till verksamhetsplan och budget ska vara taget av respektive nämnd senast den 6 september och färdigmarkerat i Stratsys senast den 30 augusti. Beslut om ramar per nämnd, samt skattesats, fattas av Kommunstyrelsen i oktober och av Kommunfullmäktige i november. Nämnderna ska därefter fastställa en verksamhetsplan och budget utifrån Kommunfullmäktiges beslut om ramarna. En utförligare tidsplan för budgetprocessen bifogas direktivet (se bilaga 5).

4.2 Omvärld och påverkansfaktorer

Direktiv och anvisningar för verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025 bygger på flera omvärlds- och påverkansfaktorer, bland annat de ekonomiska förutsättningarna från tidigare år, konjunkturläget, skatteunderlagsutvecklingen och den demografiska utvecklingen i kommunen. Antaganden och prognoser görs utifrån idag kända faktorer och ett antal framtida troliga scenarion. Efter flera år av pandemi, krig och konjunktursvängningar är osäkerheten i antaganden och prognoser högre än tidigare. Nedan följer de omvärlds- och påverkansfaktorer som har legat till grund för direktiven.

4.2.1 Ekonomiska förutsättningar från tidigare år

Budgeten för 2024 upprättades med försiktighet då världen antogs stå inför en lågkonjunktur. Enligt prognos förväntades arbetslösheten stiga och arbetade timmar minska vilket ledde till en långsammare ökning av skatteunderlaget under 2024 än det tioåriga historiska genomsnittet.

Skattesatsen för Österåkers kommun sänktes med 30 öre 2024 till 16:60 kr och budgeterat resultat uppgick till 40 mnkr. I budget 2024 gjordes en generell indexuppräkningsom 2 procent för pris- och löneökningar. Utöver indexuppräkningsom ingick även kompensation för volymförändringar enligt kommunens befolkningsprognos, samt ett antal extra resursförstärkningar inom olika verksamhetsområden kopplat till politiska uppdrag. I budget togs höjd för ytterligare högre pensionskostnader som följd av fortsatt hög inflation. För icke pengrelaterad verksamhet anvisades en generell effektivisering om 1,0 procent.

4.2.2 Konjunkturläget

Efter flera turbulenta år, med pandemier och krig, har inflationen stigit och Sverige befinner sig nu i en lågkonjunktur som antas vara mellan 2023 och 2025. Prognosen för BNP-tillväxten 2025 är 2,8 procent, men med ett BNP-gap på -2,3 procent. BNP-gapet är ett mått på det totala resursutnyttjandet i ekonomin, där produktivitet och arbetade timmar tas i beaktning. Den faktiska produktionen/efterfrågan sätts i relation till den potentiella produktionen/utbudet. BNP-gapet beräknas som skillnaden mellan BNP och potentiell BNP. BNP-gapet förväntas balanseras först 2026.

Inflationen började stiga under 2022. Riksbanken har kontinuerligt höjt styrräntan för att försöka få bukt med inflationen. Riksbanken har i uppgift att få ned inflationen till målet 2,0 procent (mätt med KPIF¹) inom rimlig tid. Under de första månaderna 2024 har inflationen sjunkit betydligt, mer än vad Riksbanken tidigare prognostiserat. För mars 2024 var inflationen i KPIF 2,2 procent och i KPIF-XE² uppmätte 2,9 procent.

Styrräntan var vid inledningen av 2024 4,0 procent det är sannolikt att Riksbanken kommer inleda en serie räntesänkningar i maj eller juni 2024. Riksbanken prognostiserar att styrräntan kommer att ligga på 3,2 procent vid första kvartalet 2025.

Som en effekt av konjunkturläget har bostadsmarknaden saktat in. Bostadsbyggandet inom Storstockholm halverades 2023 jämfört med året innan. Priserna för bostäder har sjunkit kraftigt mot pristoppen som uppmättes i mars 2022. Enligt svensk mäklarstatistik har priserna för bostäder sjunkit markant sedan dess. I Österåker har villor sjunkit med 17 procent, bostadsrätter med 9 procent och fritidshus med 18 procent.

Svenska hushåll är räntekänsliga till följd av hög belåningsgrad och korta räntebindingstider. Hög inflation och stigande räntor minskar hushållens köpkraft. En direkt effekt av det är att bostadsmarknaden har bromsat in kraftigt. Den årliga tillväxttakten för utlåning till icke-

¹ Konsumentprisindex med fast ränta

² Underliggande inflation mätt utan fasta räntor och utan energipriser

finansiella företag var i februari 2024 -1,4 procent, vilket är ett av de lägsta värden som uppmätts sedan juni 2010. Statistik för tillväxt av bolån visar att hushållens bostadslån endast har ökat med 0,5 procent. Bostadsköpare köpte under 2023 billigare bostäder och tog lån i mindre omfattning.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) skriver i *Planeringsförutsättningar för åren 2024–2028 för regioner och kommuner* att nedgången gällande antal sysselsatta förväntas fortsätta under 2024. En svag arbetsmarknad ger ett svagt skatteunderlag 2024, med en återhämtning under 2025.

Under 2023 föll reallönen då inflationen var större än löneökningen. Bedömningen är att arbetskraftutbudet framöver kommer att fortsätta öka genom att de som redan arbetar går upp i tid eller väljer att arbeta högre upp i åldrarna för att kompensera reallönefallet.

Tabell 1: Nyckeltal för den svenska ekonomin, utfall och prognos enligt SKR

	Utfall			Prognos			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>BNP, kalenderkorrigerad</i>	4,7	2,9	0,0	0,6	2,8	2,4	1,8
<i>Sysselsättning, timmar</i>	2,3	2,3	1,8	-0,6	1,5	1,5	1,0
<i>Relativ arbetslöshet, procent</i> <i>Andel av arbetskraften, AKU</i> <i>15–74 år</i>	8,8	7,5	7,6	8,5	8,6	8,1	7,8
<i>Timlön, nationalräkenskaperna</i>	2,7	3,9	3,3	3,3	3,1	3,3	3,3
<i>Timlön,</i> <i>konjunkturlönestatistiken</i>	2,7	2,7	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
<i>Inflation, KPIF</i>	2,4	7,7	6,0	1,7	1,6	1,9	2,0
<i>Inflation, KPI</i>	2,2	8,4	8,5	2,6	0,4	1,7	2,1
<i>Befolkning 15–74 år</i>	0,0	0,5	0,6	0,4	0,6	0,5	0,4

Källa: SKR, cirkulär 24:27 Planeringsförutsättningar för åren 2024–2028 för regioner och kommuner

Konjunkturbarometern är en enkätundersökning som Konjunkturinstitutet genomför på månadsbasis och som mäter hur hushåll och olika samhällssektorer ser på sina ekonomiska förutsättningar i nuläget och i framtiden. Resultaten för april 2024 visar sammantaget på en uppgång från stämmningsläget 2023, där särskilt detaljhandeln har en högre tro på de ekonomiska förutsättningarna framåt. Hushållen tror dock fortsatt på ett dystert ekonomiskt läge, långt under normalläget för enkäten. De förväntade räntesänkningarna ger en något starkare framtidstro.

Den svenska kronan har sjunkit i värde mot KIX-index³ de senaste åren. Kronans växelkurs kan påverka konjunkturen. Den lågt värderade kronan drar ned svensk import, men ökar exporten, vilket kan bidra till importerad inflation. För stora skillnader mellan styrräntor hos olika centralbanker påverkar kronan.

USA har med samma metoder som Europa bekämpat den stigande inflationen med höjda styrräntor, dock är amerikanska hushåll inte alls lika räntekänsliga då det är vanligt att binda bolån på längre tid än i exempelvis Sverige. Trots hög styrränta i intervallet på 5,25–5,50 procent så har den amerikanska inflationen inte sjunkit som prognostiserat och arbetslösheten är fortsatt mycket låg. Detta gör att Federal Reserve (FED) avvaktar med att sänka styrräntan i USA. Nuvarande prognos är att de amerikanska styrräntorna sänks först i december 2024.

4.2.3 Ukraina

Efter Rysslands invasion av Ukraina har många människor flytt undan kriget. 52 632 personer har i april 2024 sökt skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet, varav cirka 36 procent befinner sig i Stockholms län. I Österåkers kommun befinner sig 412 personer från Ukraina, åldersfördelade enligt Tabell 2 nedan.

Tabell 2: Inskrivna i Migrationsverkets mottagningsystem, uppdelade på åldersgrupp för Österåkers kommun den 29 april 2024

Ålder	Antal	Procentuell fördelning
0-2 år	--	--
3-5 år	12	3%
6 år	--	--
7-15 år	52	14%
16-19 år	26	7%
20-64 år	261	69%
65+ år	16	4%
Totalt	376	100%

Källa: Migrationsverkets veckostatistik per kommun, samtliga ukrainska medborgare som är inskrivna i mottagningsystemet, oavsett om de sökt asyl eller om de sökt och beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Fotnot: "--" innebär att uppgift inte kan anges av integritetsskäl, alltså att det är för få i åldersgruppen.

I april 2024 befann sig enligt Migrationsverket cirka 100 barn och ungdomar i skol- och förskoleåldern i Österåker, varav cirka 65 av dessa går i förskola, skola och gymnasium i kommunen. Migrationsverket ersätter kostnader för barn och elever i skola och förskola, både de

³ KIX är ett valutakursindex som beskriver den svenska kronans värde mot valutor i 32 länder som är viktiga handelspartners till Sverige.

som har sökt uppehållstillstånd enligt masskyddsdirektivet, eller de som är asylsökande. Masskyddsdirektivet löper ut i mars 2025.

Regeringen utreder ett lagförslag som ger ”förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd”. I lagrådsremissen föreslås att ukrainska flyktingar ska kunna folkbokföra sig efter ett års uppehållstillstånd i stället för tre. Målgruppen får del av Arbetsförmedlingens etableringsprogram och etableringsersättning. Samtidigt föreslår regeringen att de undantas från rätten till socialförsäkringsförmåner, till exempel barnbidrag och bostadsbidrag. SKR menar i remissvar att massflyktsdirektivet löper ut i mars 2025 och möjligheten till fortsatt uppehållstillstånd behöver klargöras. Försörjningsansvaret flyttas då till största del från staten till kommunerna. Kommunen följer arbetet med lagrådsremissen och hur en förändring av masskyddsdirektivet kan komma att påverka kommunen.

4.2.4 Arbetsmarknad

Kommunen följer statistik för arbetsmarknaden både från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU), samt Arbetsförmedlingens statistik över registrerade arbetslösa. SCB:s statistik behandlar sysselsättningsgrad, total arbetslöshet, samt arbetade timmar. Den statistiken ligger till grund för skatteunderlagsberäkningen, och är det som prognostiseras av regering, SKR och andra prognosinstitut. SCB tar fram arbetskraftsundersökningar (AKU) för att beskriva den aktuella arbetsmarknadssituationen för befolkningen i åldern 15–74 år. SCB:s statistik bygger på undersökningar via slumpmässigt urval och har en bredare definition av arbetslöshet jämfört med Arbetsförmedlingen och är jämförbar med andra länders data. Arbetsförmedlingens statistik över registrerade arbetslösa visar utfallet för Österåker, vilket är intressant för att det kan påverka verksamheternas kostnader och kan ligga till grund för exempelvis ekonomiskt bistånd.

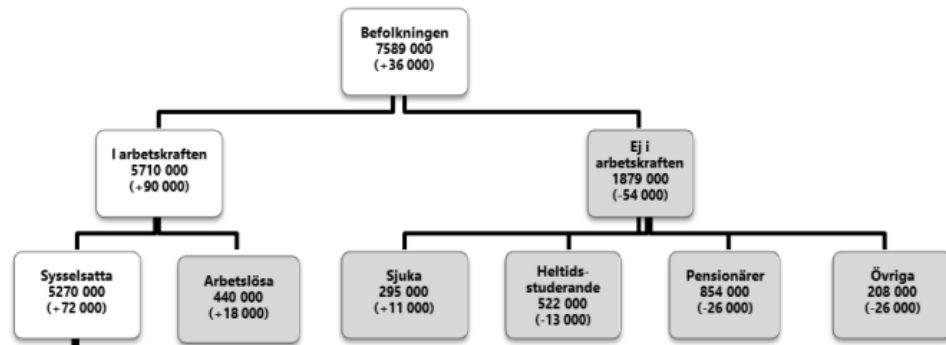
Under 2023 prognostiserades arbetslösheten stiga snabbt som en följd av lågkonjunkturen. Istället fortsatte arbetslösheten att sjunka fram till mitten av 2023. Först andra halvan av 2023 steg arbetslösheten. Orsaken till fördröjningen antas vara att företag ogärna släpper personal, detta som en reaktion på efterdyningarna av pandemin då det var svårt att få tag i rätt kompetens. Arbetslöshetstalet i genomsnitt för 2023 var 7,7 procent enligt Statistiska centralbyråns (SCB) Arbetskraftsundersökningar (AKU). För 2024 förväntas, enligt regeringen och SKR, arbetslösheten ligga på 8,3 procent för 2024 och 8,4 procent för 2025, innan den minskar 2026. Konjunkturinstitutet prognostiserar samma scenario för 2024, men ett något lägre utfall för 2025 på 8,2 procent.

Enligt AKU ökade arbetskraften med 90 000 personer under 2023 jämfört med 2022.

Arbetskraften är ett mått som utgörs av sysselsatta och arbetslösa i åldersgruppen 15–74 år (se figur 3). Måttet arbetskraft inkluderar inte studenter, pensionärer, personer med sjuk- och aktivitetsersättning, värnpliktiga eller deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Färre personer befann sig utanför arbetskraften 2023 jämfört med 2022, en minskning med 54 000 personer mellan åren. Både sysselsättningsgraden och arbetslösheten steg under 2023, vilket är möjligt då fler personer befinner sig i arbetskraften (se Figur 2). Sysselsättningsgraden anger andelen sysselsatta personer av befolkningen. Arbetslöshetstalet anger andelen arbetslösa personer av antalet i

arbetskraften. Utvecklingen för sysselsättningsgraden 2023 drevs främst av att antalet sysselsatta bland utrikes födda ökade. Antalet pensionärer minskade med 26 000 personer 2023 mot 2022.

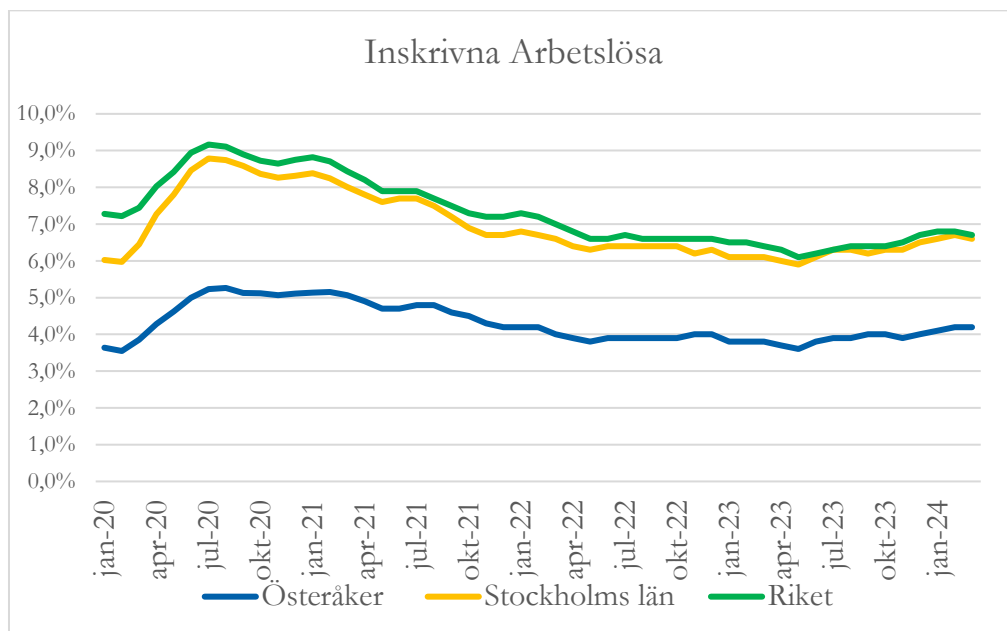
Figur 2: Arbetsmarknaden för hela befolkningen (15–74 år) 2023, förändring mot 2022 inom parentes.
Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Månadsstatistik för mars 2024 från SCB visar sysselsättningsgraden (andelen sysselsatta i befolkningen i åldersgruppen 15–74 år) har ökat med 0,6 procentenheter från fjolåret. Det är den högsta uppmätta sysselsättningsgraden sedan mätningarna infördes 2001. 71 000 personer fler är i sysselsättning jämfört med samma tid året innan. Samtidigt steg antal arbetslösa under 2023, 18 000 fler jämfört med 2022. Statistik för mars 2024 visar att antalet arbetslösa enligt AKU stigit med 86 000 personer jämfört med samma månad föregående år. Detta motsvarar ett arbetslöshetstal på 9,2 procent.

För Österåker var 1 550 personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mars 2024, vilket är en ökning med 95 personer jämfört med samma månad föregående år. Arbetslösheten var 4,2 procent i Österåker i mars 2024 enligt Arbetsförmedlingens registerbaserade statistik, vilket är en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med samma period 2023. I länet som helhet ligger arbetslösheten betydligt högre på 6,6 procent, en ökning med 0,5 procentenheter jämfört med mars 2023. De som fortsatt har det svårast på arbetsmarknaden är unga och utrikes födda.

Diagram 1: Arbetslöshet enligt Arbetsförmedlingens registerbaserade statistik över öppet arbetslösa och sökande i program för riket, Stockholms län och Österåker, 16–64 år

Källa: Arbetsförmedlingen

Tabell 3: Arbetslöshet enligt Arbetsförmedlingens registerbaserade statistik för riket, Stockholms län samt Österåkers kommun

Mars 2024	Österåker	Stockholms län	Riket
16–64 år	4,2 %	6,6 %	6,7 %
Utrikes födda	9,7 %	12,6 %	15,3 %
Ungdomsarbetslöshet 18–24 år	5,0 %	6,7 %	7,6 %
Utrikes födda, 18–24 år	12,0 %	12,0 %	13,5 %

Källa: Arbetsförmedlingen

4.2.5 Skatteunderlagsutveckling

Kommunsektorn är i mycket stor utsträckning beroende av skatteunderlagsutvecklingen, som främst består av löner och pensioner, i såväl den egna kommunen som i riket.

Det kommunala skatteunderlaget har återhämtat sig sedan konjunktturnedgången 2020 och har utvecklats starkt efterföljande år.

Skatteunderlagstillväxten för 2023 fastställs i december 2024. SKR prognostiserar att skatteunderlagstillväxten blir knappt 5,1 procent, vilket är något högre än den av regeringen fastställda, eftersom den förväntade inbromsningen på arbetsmarknaden inte föll ut enligt tidigare prognoser.

Skatteunderlagstillväxten antas ha en svag ökningstakt under 2024, främst på grund av att den prognostiserade ökningstakten i lönesumman är 1 procentenhet lägre än det tioåriga genomsnittet. Det beror på uppräkningsfaktorerna och förstärkningen av det förhöjda grundavdraget, alltså den del av inkomsten från inkomsttagare som undantas från skatt, påverkar ökningstakten i skatteunderlaget negativt.

Under 2025 väntas konjunkturen stärkas och sysselsättningen stiga. Detta leder till att skatteunderlaget återigen prognostiseras växa i linje med det historiska genomsnittet.

Tabell 4: De senaste skatteunderlagsprognoserna per april 2024

Per år	2023	2024	2025	2026	2027
SKR, aktuell	5,1	2,9	4,8	4,1	4,0
SKR, förgående	5,1	2,7	4,9	4,2	4,0
Regeringen, april*	4,5	3,7	4,7	5,0	5,1
ESV, mars	4,6	3,7	4,4	4,4	4,7
Ackumulerat					
SKR, aktuell	5,1	8,1	13,2	17,9	22,6
SKR, förgående	5,1	7,9	13,2	17,9	22,6
Regeringen, april	4,5	8,4	13,5	19,1	25,2
ESV, mars	4,6	8,5	13,3	18,3	23,9

*Regeringens siffror är prognosen från vårpropositionen för 2024. Uppräkningsfaktorerna för 2023 och 2024 fastställdes i september 2023 i förordningen SFS 2023:551. För 2023 är faktorn 4,6 procent och för 2024 är den 3,3 procent.

Källa: Ekonomistyrningsverket, regeringen, SKR

SKR:s skatteunderlagsprognos från april visar på en något högre skatteunderlagstillväxt 2024 än skatteunderlagsprognosen från februari och är kopplad till en något högre lönesumma. Det motverkas dock under 2025 av att inflationsprognosen revideras ned och ger en lägre ökningstakt av pensionerna. Sammantaget visar aktuell prognos samma ackumulerade ökning för skatteunderlaget under åren 2023–2027.

Regeringens och Ekonomistyrningsverkets (ESV) högre prognoser av skatteunderlaget på längre sikt jämfört med SKR beror framförallt på att regeringen och ESV prognostiserar högre sociala ersättningar (till exempel sjukpenning, ersättning vid arbetslöshet, ekonomiskt bistånd eller etableringsersättning) medan bedömningarna av lönesumman är likartad med SKR. För 2024 räknar SKR med en lägre ökning av lönesumman och skatteunderlaget än både regeringen och ESV.

Beräkningar till *Direktiv och anvisningar för verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025* bygger framförallt på antaganden från SKR:s skattunderlagsprognos gällande förväntade skatteintäkter, generella stadsbidrag, kommunalekonomisk utjämning och kommunala fastighetsavgifter från april 2024.

4.2.6 Demografiska förändringar

Österåkers kommun har under de senaste åren haft en historiskt stark befolkningstillväxt. Under 2023 avtog tillväxten och den årliga befolkningsökningen stannade på 144 personer. Vid årsskiftet 2023/2024 hade Österåker 49 282 invånare. Statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att kommunen har minskat med 11 personer det första kvartalet 2024. I mars minskade Österåkers befolkning för fjärde månaden i rad och invånarantalet är nu 49 271.

Befolkningsprognosen för Österåkers kommun utförs på våren tillsammans med Sweco, som är kommunens upphandlade leverantör av befolkningsprognoser. Befolkningsprognosen bygger på antagande om antal födda och döda, samt av antal in- och utflyttade. De fyra faktorerna kallas för befolkningens förändringsvariabler. Därtill bygger prognosen på antaganden om nybyggnationer i kommunen. Underlaget för prognosen bygger på data och omvärldsfaktorer framtagna vintern 2023/2024.

Enligt Österåkers befolkningsprognos prognostiseras befolkningen att öka med cirka 310 personer under 2024, vilket är en befolkningsökning motsvarande 0,6 procent. Befolkningsprognosen är baserad på kommunens nybyggnationsprognos och på att generellt 60 procent av nybyggnationerna står klara under året. Sweco har dessutom justerat prognosmodellen och inkluderat en utglesning av invånare med bakgrund mot den senaste tidens svaga befolkningsutveckling och det ekonomiska läget. Nybyggnationsprognosen innehåller drygt 300 nybyggnationer 2024, där de största byggprojekten är placerade på Ljusterö samt i Täljöviken. Under årets tre första månader har 60 nybyggnationer stått klara, men trots det har befolkningen inte ökat i kommunen. Flera av de stora byggprojekten som ingår i prognosen väntas stå klara i sommar och i början av hösten.

I befolkningsprognosen för 2024 beräknas det att 438 barn kommer att födas och att 365 personer kommer att avlida, vilket ger ett födelsenetto om 74. Prognosen beräknar att drygt 3 100 personer kommer flytta till Österåker och 2 900 personer kommer att lämna kommunen. In- och utflytt beräknas tillsammans ge ett tillskott om drygt 200 invånare.

SCB publicerar varje år en framskrivning av Sveriges befolkning som sträcker sig till 2070. På kort sikt kan den ses som en prognos, men på längre sikt ska framskrivningen ses som ett antagande som utgår från att dagens beteenden, trender, regler och allmänna förutsättningar förblir desamma i framtiden. Förändringar i samhället kan redan på kort sikt göra att förutsättningarna för framskrivningen förändras, och därmed också beräkningarna om framtidens befolkningsutveckling. Politiska beslut kan till exempel få stor betydelse för antaganden om framtida migration.

Befolkningen i Sverige beräknas framöver att öka i en långsammare takt än tidigare. Det beror på att det föds färre barn, att fler människor avlider, att färre invandrar och att fler utvandrar än tidigare år.

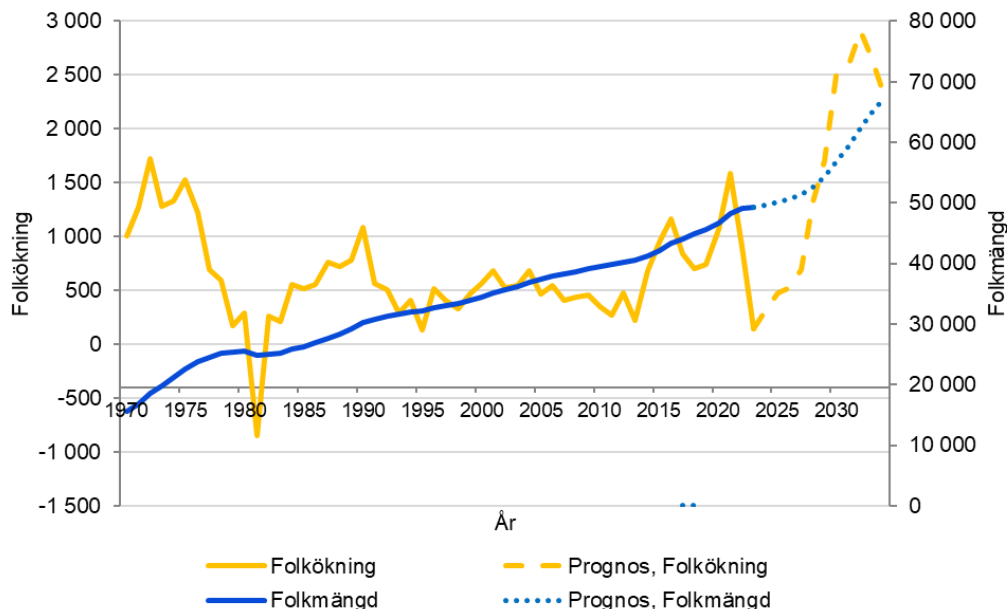
Enligt SCB:s framskrivning av Sveriges befolkning minskar antalet barn i åldrarna 6 till 15 år de kommande 15 åren för att sedan öka. Men antalet skolbarn i Sverige beräknas inte komma upp till samma antal som i dag under framskrivningsperioden, som sträcker sig till år 2070. För Österåkers del ser antalet barn 6–15 år ut att öka svagt under kommande år fram till 2027, med omkring ett 50-tal elever årligen, dessa antaganden bygger bland annat på att bostäder byggs enligt nybyggnationsprognosen från 2024.

Antalet och andelen äldre i Sverige kommer att öka i takt med att livslängden ökar och att det föds allt färre barn. Det medför att det inom en snar framtid kommer att dö fler människor än det föds i Sverige. Det hände senast under några år runt millennieskiftet, men hade innan dess inte hänt i Sverige sedan början av 1800-talet.

I Österåkers befolkningsprognos kommer kommunen fortsatt att ha ett positivt födelsenetto, det vill säga det kommer att födas fler än antalet som avlider under prognosperioden. Dock kommer födelsenettet att vara lägre än genomsnittet under 2000-talet.

Enligt befolkningsprognosen väntas antalet invånare i Österåker öka med i genomsnitt 500 personer årligen de kommande fyra åren, vilket är en nedrevidering från tidigare prognoser. Befolkningsökningen väntas stegvis öka från en tillväxt om 300 personer 2024 till närmare 700 personer år 2027.

Diagram 1: Folkmängd och befolkningsökning i Österåkers kommun 1970–2023, samt prognos 2024–2034

Befolkningsprognosen är starkt förknippad med nybyggnation och i kommunen prognostiseras framförallt inflyttning av personer i förvärvsarbetsålder med barn eller med barn på väg. Samhällsbyggnadsförvaltningen prognostiserar 170 nya bostäder 2025 och 2026. 2027 och framåt väntas byggtakten öka, liksom takten i befolkningsökningen. På längre sikt är antagandena i prognosen mer osäkra och i slutet av prognosperioden beräknas nybyggnationen vara omkring 1500 bostäder per år och generera en befolkningsökning på omkring 2500 personer årligen.

Tabell 5: Antal personer i olika åldersgrupper, utfall 2020–2022, prognos 2023–2026, samt förändringar i procent mellan år.

	Ålder	Utfall			Prognos			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nyfödda	0 år	510	480	465	469	480	492	503
Förändringar i %		-0,6%	-5,9%	-3,1%	0,9%	2,2%	2,6%	2,2%
Förskolebarn	1-5 år	3 066	3 111	3 048	3 004	2 996	2 954	2 988
Förändringar i %		7,4%	1,5%	-2,0%	-1,5%	-0,3%	-1,4%	1,2%
Skolbarn	6-15 år	6 504	6 587	6 548	6 598	6 653	6 699	6 747
Förändringar i %		1,7%	1,3%	-0,6%	0,8%	0,8%	0,7%	0,7%
Gymnasium	16-19 år	2 685	2 741	2 732	2 666	2 631	2 654	2 660
Förändringar i %		5,0%	2,1%	-0,3%	-2,4%	-1,3%	0,9%	0,2%
Förvärvsarbetsålder	20-64 år	26 661	27 235	27 364	27 605	27 853	28 155	28 542
Förändringar i %		3,6%	2,2%	0,5%	0,9%	0,9%	1,1%	1,4%
Äldre:	65-79 år	6 676	6 655	6 552	6 405	6 378	6 338	6 381
Förändringar i %		1,1%	-0,3%	-1,5%	-2,2%	-0,4%	-0,6%	0,7%
	80-w år	2 132	2 329	2 573	2 845	3 079	3 299	3 467
Förändringar i %		7,1%	9,2%	10,5%	10,6%	8,2%	7,2%	5,1%
	90-w år	321	336	347	365	380	415	457
Förändringar i %		2,4%	4,8%	3,3%	5,1%	4,1%	9,3%	9,9%
Hela befolkningen		48 234	49 138	49 282	49 592	50 069	50 591	51 288
Förändringar i %		3,4%	1,9%	0,3%	0,6%	1,0%	1,0%	1,4%
Förändringar årligen		1590	904	144	310	477	522	696

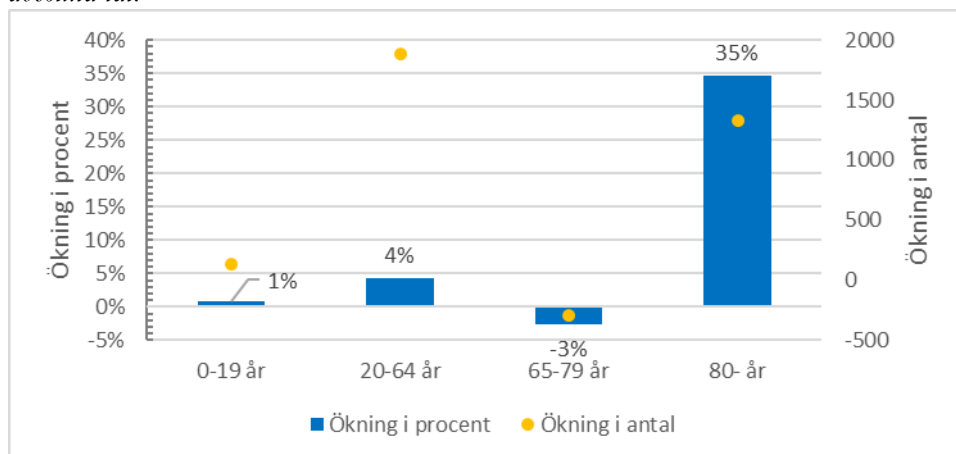
Källa: SCB, samt Österåkers kommuns befolkningsprognos 2024, gjord av Sweco våren 2024

Givet att befolkningsutvecklingen följer prognosen för 2024 skulle det innebära följande förändringar i antal för verksamheternas respektive målgrupper under verksamhetsåret 2025:

- Förskolebarn (1–5 år) minskning om cirka 10 barn
- Grundskolan (6–15 år) ökning om cirka 50 elever
- Gymnasieskolan (16–19 år) minskning om knappt 40 elever

Målgruppen för äldreomsorg (över 65 år) ökar med cirka 200 personer, där gruppen 65–79 år väntas minska med ett 30-tal personer, medan gruppen 80 år och äldre står för en ökning om 230 personer.

Diagram 2: Prognos av förändring av antal invånare i olika åldersgrupper mellan 2023 och 2027, i procent och absoluta tal.

Källa: SCB, samt Österåkers kommuns befolkningsprognos 2024, gjord av Sweco våren 2024

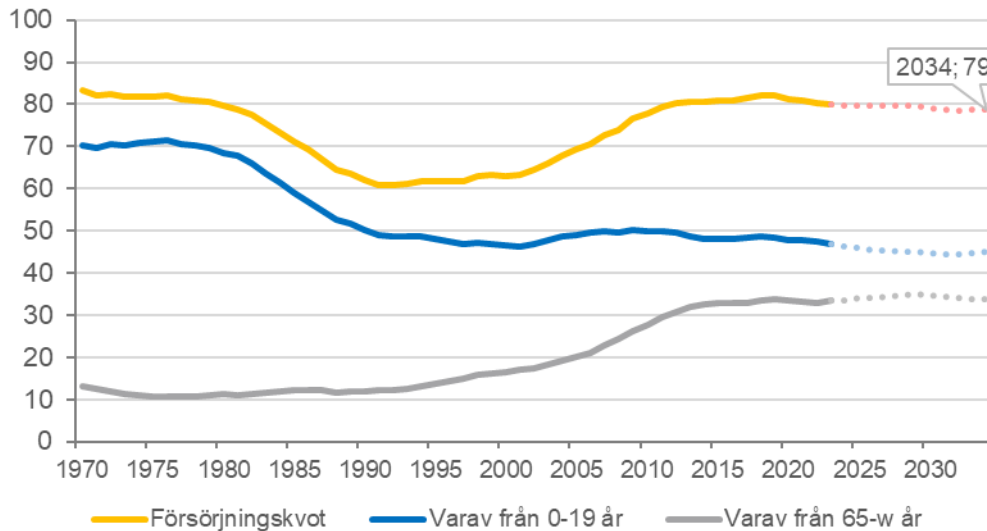
4.2.7 Demografisk försörjningskvot

Den demografiska försörjningskvoten eller beroendekvoten är ett enkelt mått för att beskriva åldersstrukturen i ett land. Så kallade icke-produktiva grupper i befolkningen jämförs med så kallade produktiva grupper. Dessa grupper kan konstrueras på olika vis, men ofta räknas barn och unga 0–19 år, samt de som är äldre än 65 år, som icke-produktiva i befolkningen. Den produktiva gruppen är den åldersgrupp där andelen förvärvsarbetare i regel är hög, i denna jämförelse 20–64 år. En låg försörjningskvot innebär att befolkningen består av fler personer i produktiv ålder jämfört med icke-produktiva.

För Österåker var den totala demografiska försörjningskvoten 80 sista december 2023, vilket betyder att 100 personer i åldern 20–64 år ska försörja 80 personer, fördelat på 47 barn och unga, samt 33 personer som är äldre än 65 år. Både rikets (77) och länets (67) försörjningskvot är lägre än Österåkers. Sammantaget beräknas en relativt konstant försörjningskvot för Österåker under prognosperioden.

I det kommunalekonomiska utjämningsystemet tas det bland annat hänsyn till demografiska aspekter och med anledning av den demografiska sammansättningen har Österåker under de senaste åren fått ta del av utjämnningen. Regeringen har tillsatt en parlamentarisk utredning för att se över samtliga delar av utjämningsystemet inklusive LSS-utjämnningen. Syftet med uppdraget är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämnningen ger kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar.

Diagram 3: Försörjningskvot i Österåker, utfall 1970-2023 samt prognos 2024-2034.

Källa: SCB, samt Österåkers kommuns befolkningsprognos 2024, gjord av Sweco våren 2024

5 Nämndernas preliminära ramar

Nämndernas budgetramar för 2025 grundar sig i stor utsträckning på prestationer, så kallad prestationsbudgetering. Prestationsbudgetering innebär att resursfördelningen baseras på volymbeslut, det vill säga att priset kopplas till prestation. Ekonomiavdelningen och förvaltningarna har tillsammans haft avstämningar och gjort avvägningar gällande volymförändringar.

Beräkningen av budget 2025 bygger på:

- Budget 2024, exklusive kostnader av engångskaraktär
- Volymförändringar med hänsyn till bland annat kommunens befolkningsprognos
- Generell indexuppräknings för verksamheter
- Generell effektivisering för icke pengrelaterad verksamhet
- Bokslut för 2023
- Bokslutsprognosen för 2024

Respektive nämnd ska upprätta en budget enligt Kommunfullmäktiges preliminära ramar inför budget 2025. Fördelning av nämndernas preliminära bruttokostnader och intäkter framgår av bilaga 3.

5.1 Volymförändring

Nämndernas totala volymökningar har beräknats till cirka 54 mnkr i budget 2025 och är fullt kompenserade. Volymerna kan komma att revideras under hösten 2024 beroende på bland annat utvecklingen av omvärldsfaktorer och prognoser.

5.2 Indexuppräknings/pengnivåer

Preliminär indexuppräknings i direktivet inför budget 2025 är generellt 1,8 procent och består av lönerelaterade kostnadsökningar om cirka 3,5 procent från april 2025. Till direktivet har ingen hänsyn tagit till priskompensation. Det kan komma att justeras inför slutgiltig budget.

Taxor/avgifter, förutom maxtaxan, och försäljning av tjänster, det vill säga intäkter, har beräknats med 2 procent. Den totala nettokostnaden för indexuppräknings beräknas till cirka 46 mnkr.

Pengnivåer för olika verksamhetsområden tas fram av berörda nämnder med hänsyn taget till den totala kostnaden för indexuppräknings som tak. Indexuppräknings kan komma att revideras under hösten 2024 beroende på bland annat utvecklingen av omvärldsfaktorer och prognoser.

Österåkers kommun ingår i samverkansområden för gymnasiet (Storsthlm) respektive vuxenutbildningen (Kunskapscentrum Nordost, KCNO). Inom dessa samverkansområden tillämpas gemensam prislista för både externa utförare och egen regi.

För verksamhet som inte är pengfinansierad har en generell effektivisering beräknats till 0,5 procent.

Enligt kommunens finansiella mål ska kostnadsutvecklingen per invånare inte överstiga 3 procent i snitt under mandatperioden. Planeringsförutsättningarna i direktivet tar hänsyn till det målet.

5.3 Hantering av pensionskostnader och nytt pensionsavtal

För att lindra den ekonomiska belastningen under de år då pensionsutbetalningarna ökar kraftigt har Österåkers kommun reserverat medel motsvarande hela pensionsskulden före 1998 i form av ansvarsförbindelsen under eget kapital i balansräkning. Pensionskostnader i form av utbetalningar från ansvarsförbindelsen för budget 2025 och plan 2026–2027 uppskattas till knappt 50 mnkr (inklusive skatt) årligen.

Under 2023 och 2024 ökade kommunens pensionskostnader markant, främst på grund av inflationen och ett nytt pensionsavtal. Under 2025 prognostiseras pensionskostnaderna återgå till mer stabila nivåer med anledning av den lägre inflationen.

Inflationen (KPI) har stor betydelse för kommunens pensionskostnader. Prisbasbeloppet (PBB) för 2025 fastställs av regeringen i september och grundas i KPI per juni. Prisbasbeloppet ligger bland annat till grund för värdesäkring av intjänad pension och får kostnadseffekt på alla delar inom kommunens totala pensionskostnader.

5.4 Personalomkostnader

Personalkostnader för nämnderna består i huvudsak av lönekostnader samt ett schablonmässigt påslag som ska täcka kostnaden för arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och kollektivavtalad pensionskostnad, det så kallade PO-pålägget. I direktiv och anvisningar för 2025 beräknas personalomkostnader preliminärt till 42,25 procent för anställda upp till 65 år, vilket är oförändrat

från 2024. För anställda som vid årets ingång fyllt 65 år beräknas nivån preliminärt till 17,68 procent. För anställda som vid årets ingång är 19–23 år beräknas nivån till 39 procent. För att behålla kommunens konkurrensneutralitet ska PO-pålägget täcka arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar och kollektivavtalad pension.

5.5 Semesterlöneskuld

Förändring av semesterlöneskulden hanteras av respektive enhet inom kommunorganisationen, vilket är viktigt ur ett konkurrensneutralitetsperspektiv. Det är också viktigt att respektive förvaltning tar hänsyn till semesterlöneskulden i bokslutsprognoserna under året.

Det är arbetsgivarens skyldighet att se till att minst 20 semesterdagar, under förutsättning att de är förenade med semesterlön, tas ut i ledighet under semesteråret. Eftersträvansvärt är att medarbetare har möjlighet att ta ut en sammanhållen ledighet under huvudsemestern, juni – augusti, och att arbetsgivaren uppmuntrar detta ur ett arbetsmiljöperspektiv för ett långsiktigt hållbart medarbetarskap.

5.6 Hantering av kapitalkostnader

Kapitalkostnader består av avskrivningar och internränta. Internräntans syfte är att sätta ett pris på kapitalbindningen när kommunen investerar. Nämnderna betalar internränta baserat på anläggningarnas bokförda värde, vilken intäktsförs på en central post i resultatbudgeten.

En samlad bedömning av internräntan görs dels utifrån SKR:s rekommendationer, dels utifrån kommunkoncernens helägda bolags räntor för innevarande år. Preliminär internränta för 2025 beräknas i direktivet till 2,3 procent men kommer att revideras inför slutlig budget.

Kommunen följer Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) och tillämpar komponentavskrivning. Avskrivningsmetoden ska avspegla hur tillgångars värde förbrukas. Detta innebär att hänsyn ska tas till skillnader i förbrukning och nyttjandeperioder av betydande komponenter i en materiell anläggningstillgång.

5.7 Overhead

Overhead (OH) är ett samlat begrepp som syftar till kommunens centrala kostnader för bland annat administration, stödfunktioner, centrala lokaler med mera. Syftet med systemet är att kommunens administration ska effektiviseras och konkurrensneutralisera verksamheter i egen regi.

Kostnaderna för overhead fördelas i organisationen genom fastställda fördelningsnycklar. Exempel på fördelningsnyckel kan vara antal anställda, antal system med mera. Kostnaden för administration ska alltid vara en fråga för genomlysning. Kommunstyrelsens förvaltning arbetar aktivt med att se över de samlade kostnaderna, genom effektivisering och ständiga förbättringar och under 2024 inleder förvaltning ett arbete med att se över nuvarande modell av overhead för att säkerställa att syftet med OH uppnås, samt att det finns transparens och enkelhet i utformningen.

6 Investering, mark och exploatering

Investeringsbudgeten beslutas inför varje budgetår. Samhällsbyggnadsförvaltningen ska samtidigt uppdatera sin tioåriga investeringsplan med fokus på de tre kommande åren. Eftersom investeringar verkställs vid olika tidpunkter under året kan ett budgeterat objekt helt eller delvis skjutas upp till kommande år. Anslagsbindningen för investeringsbudgeten är på projektnivå, där ett projekt kan omfatta ett enskilt objekt, till exempel en simhall eller en gång- och cykelväg i ett visst område, och kan påverka flera budgetår.

Vid framställning om investeringar skall motiveringen, samt driftkostnadskalkyl för helåret tydligt framgå. Inköp överstigande ett prisbasbelopp och en ekonomisk livslängd överstigande tre år ska räknas som investering.

Resultat av markförsäljning i form av realiserad vinst/förlust redovisas centralt i resultatbudgeten. Det innebär att bokfört värde enligt kommunens balansräkning och kostnader avseende markförsäljning ska beaktas. Eftersom markförsäljning varierar mellan åren underlättas uppföljningen av att nämndernas realiserade vinster/förluster redovisas centralt. Vid förvärv av mark ska finansieringen tydliggöras. Hänsyn ska tas bland annat till räntekostnader vid eventuell upplåning eller utebliven intäkt. I budget 2025 ingår 5 mnkr för realiserade vinster från markförsäljning som en central post i resultatbudgeten.

Med exploateringsverksamhet avses insatser för att anskaffa, förädla och iordningställa kommunens mark för infrastruktur samt för bostads- och/eller arbetsområden. De vanligaste formerna av exploateringsprojekt i Österåker är när en extern markexploatör investerar i allmän platsmark och överläter till kommunen. Exploateringsfastigheter som är avsedda att avyttras ska klassificeras som omsättningstillgång. Exploateringsverksamhet ska bruttoredo visas, samt särredovisas för varje exploateringsområde.

En exploateringsplan för perioden 2025–2027 ska tas upp i Kommunstyrelsens verksamhetsplan. Planen ska omfatta både en utförlig beskrivning och kalkyler, bland annat avseende planerat bostadsbyggande och infrastrukturåtgärder. Framtida ekonomiska åtagande kopplat till infrastrukturinvesteringar som en följd av exploateringsprojekt ska tydliggöras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen och ekonomiavdelningen arbetar med att ta fram uppdaterade riktlinjer för ekonomisk hantering av exploateringsverksamhet. Exploateringsredovisningen ska utvecklas för att tydliggöra helhetsperspektivet per projekt. Riktlinjerna ska innehålla en mall för exploateringsbudget.

Investeringsbudget för 2025 är beräknad till 100 mnkr (netto). Fördelning av preliminära investeringsmedel framgår av bilaga 4. Investeringarna ska, utifrån den ekonomiska målsättningen finansieras med överskott från den löpande verksamheten. Enligt ett av de finansiella målen ska mandatperiodens anslagsfinansierade investeringar vara självfinansierade. Investeringsutrymmet för budget 2025 och planåren 2026 och 2027 har beräknats utifrån denna målsättning.

7 Nytt kommunalt bolag

Österåkers kommun äger flera bolag, helt eller delvis. Vissa verksamheter driver kommunen i aktiebolagsform, eller tillsammans med andra kommuner i samägda bolag, kommunalförbund eller samordningsförbund. Österåkers kommuns olika bolag driver verksamhet inom bland annat renhållning, avlopp och vattenförsörjning, fiberverksamhet, fastigheter och bostäder.

Två nya kommunala bolag har bildats, Österåkers Stadshus AB, vilket ska fungera som en helägd bolagskoncern. Kommunen kommer vara ensam ägare i koncernens moderbolag, Österåkers Stadshus AB, till detta har Österåkers Fastighets Holding AB bildats som ligger direkt under Österåkers Stadshus AB. Tanken är att Armada Fastighets AB (med tillhörande dotterbolag), Roslagsvatten AB, Österåkersvatten AB, Övar AB med flera kommer att ligga organisatoriskt i Österåkers Fastighets Holdingbolag AB.

7.1 Kommunala bolag inom Kommunstyrelsens förvaltning

Kommunfullmäktige har bildat tre kommunala bolag. Bolagens syfte är att köpa, förvalta, utveckla och sälja fast egendom. Respektive bolag ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för verksamheten täcks genom bolagets intäkter. En verksamhetsplan med strategiska mål för de närmaste tre räkenskapsåren och budget för nästkommande räkenskapsår ska fastställas årligen senast den 30 september. Kommunstyrelsens förvaltning ska klarmarkera verksamhetsplanen för kommunala bolag i Stratsys senast den 30 augusti, tillsammans med budgetmaterial för ordinarie verksamhet.

Bolagen ingår i koncernen och kommer ha Österåkers Stadshus AB som koncernmoder.

Bilagor:

1. Direktiv och anvisningar för verksamhetsplan 2025–2027 och budget 2025
2. Anvisningar för nämndernas verksamhetsplan
3. Nämndernas preliminära ramar avseende kostnader och intäkter för 2025
4. Nämndernas preliminära ramar avseende investering för 2025
5. Tidplan för planeringsprocessen